

Міністерство освіти і науки України
Чернігівський промислово-економічний коледж
Київського національного університету технологій та дизайну

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора з НР
_____Л. РОСЛАВЕЦЬ
_____ 2019 р.

**Методичне забезпечення практичних занять
з дисципліни ЕКОНОМІКА, ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПЛАНУВАННЯ
ВИРОБНИЦТВА**

133 Галузеве машинобудування

Уклав

В. Мороз

Розглянуто на засіданні
циклової комісії обліково-аналітичних
та економічних дисциплін
Протокол № ____ від _____ 2019 р.

Голова циклової комісії

І. Ренська

Інструкція для виконання практичної роботи № _____

Тема: Розрахунок виробничої програми.

1 Мета:

- 1.1 Зрозуміти що таке виробнича програма.
- 1.2 Навчитися складати виробничу програму підприємства.
- 1.3 Визначити потреби в продукції, що випускається, та обґрунтувати обсяг її виробництва.
- 1.4 Здійснити повне узгодження натуральних і вартісних обсягів виробництва та реалізації продукції.

2 Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення:

- 2.1 Калькулятор.
- 2.2 Закон України про „Про підтвердження відповідності” від 17 травня 2001 р. № 2406-III.
- 2.3 Закон України про „Стандартизацію” від 17 травня 2001 р. № 2408-III.

3 Теоретичні відомості

Виробнича програма підприємства є:

- планом виробництва та реалізації продукції;
- основним та вихідним розділом плану господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Вона визначає:

- обсяг випуску продукції
- номенклатуру
- асортимент
- кількість
- якість
- строки
- вартість

Задачі розроблення виробничої програми:

1. Підвищення якості, надійності, поліпшення дизайну виробу з урахуванням попиту, а також дії конкурентів;
2. Забезпечення високих і стійких темпів зростання випуску продукції як у вартісних, так і у натуральних показниках;
3. Формування номенклатури та асортименту виробів відповідно до стадій їх життєвого циклу;
4. Найбільш повне використання виробничих потужностей та ресурсного потенціалу підприємства.

Показниками виробничої програми є:

- кількісні (вартісні, натуральні, умовно-натуральні, трудові)
- якісні (сортність, марка, вміст корисного компонента, частка продукції, що відповідає світовим стандартам, частка експортної продукції).

Натуральні показники характеризують виробничу спеціалізацію підприємства та частку на ринку того чи іншого продукту.

Трудові показники використовуються у внутрішньовиробничому плануванні для оцінки трудомісткості одиниці продукції та виробничої програми.

Вартісні показники необхідні для узагальненої оцінки обсягів діяльності підприємства, яке виробляє широкий асортимент продукції, для співставлення витрат з отриманим прибутком, оцінки ефективності діяльності підприємства.

4Хід роботи:

4.1 Обґрунтувати виробничу програму.

4.2 Визначити обсяг товарної, валової, та реалізованої продукції.

Задача 1

Обґрунтувати виробничу програму малого підприємства з виробництва металовиробу з точки зору забезпеченості металу, якщо на плановий період підприємством укладено договори на поставку металу обсягом 8 тон, а середня вага виробу - 0.85кг. Коефіцієнт використання металу – 0.72. Також 30% відходів металу можуть повторно використовуватись у виробництві. На плановий період мале підприємство має доставити споживачам 7500 шт. металовиробу.

Задача 2

Виробнича програма металургійного підприємства характеризується такими даними: готові вироби – 30570 тис. грн., товари культурно побутового призначення і господарського вжитку – 294тис. грн., роботи промислового характеру і послуги, виконанні на сторону, - 380тис. грн., вартість запчастин, відпущених на сторони, - 182 тис. грн.. Незавершене виробництво на початок року становило 115 тис. грн., на кінець 122 тис. грн., залишки готової продукції на складах: на початок року – 80тис.грн., на кінець – 66тис. грн.. Визначити обсяг товарної, валової, та реалізованої продукції.

5Висновки.

6 Контрольні питання:

6.1Яке місце виробничої програми у системі планів господарсько-фінансового розвитку підприємства?

6.2Що визначає виробнича програма підприємства?

6.3 З якою метою складається виробнича програма підприємства?

6.4Охарактеризуйте показники виробничої програми?

6.5 Що являє собою виробнича програма?

Інструкція

для виконання практичної роботи № _____

Тема: Розрахунок суми товарної продукції.

1 Мета:

- 1.1 Сформулювати поняття про товарну продукцію.
- 1.2 Зрозуміти що таке готова продукція.
- 1.3 З'ясувати значення валового обороту.
- 1.4 Засвоїти що таке чиста продукція підприємства.

2 Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення:

- 2.1 Калькулятор.
- 2.2 Закон України „ Про якість і безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини” від 22 грудня 1997 р. № 771/97-ВР.

3 Теоретичні відомості

Товарна продукція — продукція підприємства, призначена до реалізації, вироблена за певний період та виражена у грошовому еквіваленті.

До складу товарної продукції промислових підприємств включається вартість готових виробів, вироблених як із власного матеріалу, так і з матеріалу замовника, прийнятих ВТК, зданих на склад та призначених для реалізації; вартість напівфабрикатів власного виробництва, що відпускаються на сторону, і вартість робіт промислового характеру, які виконуються за замовленнями сторонніх організацій і для власних непромислових потреб.

4 Хід роботи:

- 4.1 Визначити товарну продукцію і валовий оборот за планом.
- 4.2 Обчислити обсяг чистої, та умовно-чистої продукції підприємства.
- 4.3 Визначити річний обсяг реалізованої продукції.

Задача 1

Валова продукція за звітний рік – 58420 тис. грн., а за планом передбачається збільшення на 8%. Залишки незавершеного виробництва на початок планового року – 230 тис. грн., а на кінець року – 244 тис. грн.. Внутрішньозаводський оборот передбачається за планом у розмірі 122 тис. грн.. Визначити товарну продукцію і валовий оборот за планом.

Задача 2

Обсяг валової продукції підприємства в оптових цінах становить 4, 5 млн. грн., у тому числі вартість основних матеріалів, використаних для виготовлення продукції, - 1 млн. грн., купованих напівфабрикатів і комплектуючих виробів – 0.5 млн. грн., амортизаційні відрахування – 0.315 млн. грн.. Обчислити обсяг чистої, та умовно-чистої продукції підприємства.

Задача3

Визначити річний обсяг реалізованої продукції, якщо виробництво товарної продукції всього за рік 10 тис. м3, залишок не реалізованої продукції на початок року 500м3, залишок нереалізованої продукції на кінець року 300м3. Оптова ціна підприємства за 1 м3 продукції 25 грн..

5Висновок.

6Контрольні питання:

- 6.1 Що таке товарна продукція?
- 6.2 Які показники використовуються при розрахунках товарної продукції?
- 6.3 Яка різниця між валовою продукцією та валовим оборотом?
- 6.4 Чим характеризується чиста продукція підприємства?
- 6.5 Що в себе включає товарна продукція?

Інструкція

для виконання практичної роботи № _____

Тема: Розрахунок сортності продукції.

1Мета:

- 1.1 Навчитись розрахункам сортності продукції.
- 1.2 Конкретизувати знання з теми „ Поняття готової товарної продукції” планування сортності.

2Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення:

- 2.1 Калькулятор.

3Теоретичні відомості:

Показниками якості текстильної продукції є сорт та категорія якості.

Вся готова текстильна продукція проходить огляд якості (розбраковку) на підприємствах. Контролери якості виявляють пороки зовнішнього виду. Так, текстильні пороки, які впливають на сортність продукції – це:

- Для тканини - запряжене у нитку стороннє волокно (потовщення), дірки, варіації пряжі по товщині, пряжа, що замащена олією, заломы та заміни, які неможливо розпрасувати.
- При фарбуванні або нанесенні малюнку на тканини – несумісність малюнку, різні відтінки, поперечні смужки, не профарбовані місця тощо.
- Для трикотажних полотен – зміщення пряжі, варіації пряжі по товщині, розріджене полотно, поперечні смужки, дірки тощо.

Кожний порок оцінюють їх у балах згідно з діючими стандартами. В залежності від сукупності пороків, що виявлені в одному шматку тканини, та їх бальної оцінки виводять загальний бал, за яким шматок тканини відносять до того чи іншого сорту.

Уся продукція розрізняється також за категоріями якості. У легкій промисловості застосовується три категорії якості: вища, перша та друга.

4 Хід роботи:

4.1 Визначити коефіцієнт сортності продукції у запланованому періоді і дослідити як він змінився порівняно зі звітним періодом.

4.2 Дати оцінку виконанню плану за сортністю продукції, на підставі наведених даних.

Задача 1

На комбінаті заплановано виготовити 200000 продукції, у тому числі 70% вищого сорту. Ціна одиниці продукції 1 сорту – 5 грн. 80 коп., вищого на 22% більше. Визначити коефіцієнт сортності продукції у запланованому періоді і дослідити як він змінився порівняно зі звітним періодом, якщо у звітному періоді коефіцієнт сортності становив 0.95.

Задача 2

Дайте оцінку виконанню плану за сортністю продукції, на підставі наведених даних. Розрахунки середньої сортності виконаємо усним способом. Розрахуйте вплив факторів на зміну суми товарної продукції.

Сорт	Ціна 1шт\грн.	За планом Кількість шт..	Фактична Кількість шт..
1	10	1200(80%)	1360(85%)
2	8	300(20%)	160(10%)
3	7	0	80(5%)
Разом:		1500(100%)	1600(100%)

5Висновок.

6 Контрольні питання:

6.1 Визначте коефіцієнт сортності.

6.2 Назвіть шляхи розвитку сортності продукції.

6.3 Проаналізуйте що показує коефіцієнт сортності.

Інструкція

для виконання практичної роботи № _____

Тема: Розрахунок виробничої потужності

1Мета:

1.1 Визначити величину виробничої потужності підприємства.

1.2 Проаналізувати рівень використання виробничої потужності підприємства.

2 Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення:

2.1 Калькулятор

2.2 Зразок розрахунку виробничої потужності підприємства.

3 Теоретичні відомості

Виробнича потужність підприємства характеризує максимально можливий річний обсяг випуску продукції (видобутку й переробки сировини або надання певних послуг) заздалегідь визначених номенклатури, асортименту та якості за умови найбільш повного використання прогресивної технології та організації виробництва.

Одиниці виміру виробничої потужності підприємств застосовуються різні залежно від характеру виробництва та галузевої підпорядкованості. Загальне правило таке: виробнича потужність визначається в тих самих одиницях виміру, в яких планується та здійснюється облік продукції, що виготовляється (послуг, що надаються). Здебільшого це натуральні або умовно натуральні вимірники за видами продукції (послуг).

Для багатономенклатурних виробництв потужність може визначатися також вартісним показником усього обсягу продукції (послуг). У паспорті такого підприємства потужність позначають двома вимірниками: у чисельнику — натуральні показники за видами продукції; у знаменнику — загальний вартісний (грошовий) показник.

На підприємствах окремих галузей (наприклад цукрової та молочної промисловості) виробнича потужність характеризується 240 кількістю сировини, що переробляється за добу. Наука та практика господарювання виокремлюють три види потужності підприємства: проектну, поточну (фактично досягнуту), резервну. Проектною є потужність, яка визначається в процесі проектування, реконструкції (розширення) діючого або будівництва нового підприємства: вона вважається оптимальною, оскільки склад і структура устаткування відповідають структурі трудомісткості запроєктованої номенклатури продукції, і має бути досягнута протягом нормативного терміну її освоєння. Поточна (фактично досягнута) виробнича потужність визначається періодично у зв'язку зі зміною умов виробництва (номенклатури і структури трудомісткості продукції) або перевищенням проектних показників. При цьому обчислюють вхідну (на початок року), вихідну (на кінець року) та середньорічну потужність підприємства. Резервна потужність повинна формуватись і постійно існувати в певних галузях національної економіки: електроенергетиці і газовій промисловості — для покриття так званих пікових навантажень в електро- та газових мережах, надійного забезпечення енергоресурсами споживачів на період виконання ремонтно-аварійних робіт; харчовій індустрії — для переробки істотно збільшеного обсягу сільськогосподарської сировини, що швидко псується, у висо-коврожайні роки; на транспорті — для перевезення збільшеної кількості пасажирів у літні місяці; в машинобудуванні та інших галузях — для підготовки виробництва та освоєння випуску нових видів устаткування (агрегатів, приладів) і конструкційних матеріалів тощо.

Величина виробничої потужності підприємства формується під впливом багатьох чинників. Головними з них є:

- номенклатура, асортимент та якість продукції, що виготовляється;
- кількість встановленого устаткування, розміри і склад виробничих площ, можливий фонд часу роботи устаткування та використання площ протягом року;
- прогресивні техніко-економічні норми продуктивності й використання устаткування, зняття продукції з виробничих площ, ; нормативи тривалості виробничого циклу та трудомісткості продукції, що виробляється (послуг, що надаються).

4 Хід роботи:

4.1 Визначити виробничу потужність цеху та % її використання.

4.2 Визначити виробничу потужність цеху та його виробничу програму.

4.3 Визначити виробничу потужність пекарні та її виробничу програму.

Задача1

На початок року в цеху було встановлено 20 станків. З 1 березня планується закупити 12 нових станків, а в серпні 7 станків списати. Годинна продуктивність станка – 15 деталей. Цех працює в одну зміну, середня тривалість зміни – 7.8 годин. Плановий процент виконання норм робітниками – 110%. Кількість робочих днів у році – 223.

Визначити виробничу потужність цеху та % її використання, якщо планується за рік випустити 11.2 млн. деталей.

Задача2

У цеху працює 25 верстатів, норма часу на обробку виробу 0.5 нормо. год. шт. Режим роботи цеху 2х денний тривалістю зміни 8.2 години. Для розрахунку слід прийняти номінальний фонд робочого часу 230 днів на рік, а регламентовані простої обладнання у ремонті 4 %. Визначити виробничу потужність цеху та його виробничу програму якщо коефіцієнт використання потужностей 0.95.

Задача3

Визначити виробничу потужність пекарні та її виробничу програму, якщо середня тривалість випікання хлібобулочних виробів вагою 1кг. Становить 40хв., тривалість зміни 8 год., режим роботи 2х змінний, номінальний фонд робочого часу 300днів на рік, а витрати робочого часу 10%. Виробнича потужність пекарні визначається потужністю печей яких встановлено 3 одиниці, коефіцієнт використання потужності 0.85.

5Висновок.

6Контрольні питання:

- 6.1 Обґрунтуйте що є базою для визначення величини виробничої потужності.
- 6.2 Перелічіть чинники що визначають ступінь використання виробничої потужності підприємства.
- 6.3 Поясніть необхідність обґрунтування виробничої програми ресурсами та виробничими потужностями.

Інструкція

для виконання практичної роботи № _____

Тема: Розрахунок прибутку та рентабельності випускаємої продукції.

1 Мета:

- 1.1 Навчитись розрізняти категорії „ Дохід” , „ Прибуток” підприємства, розуміти їх економічний зміст.
- 1.2 Проаналізувати рівень рентабельності.
- 1.3 Здійснювати розрахунки різних показників рентабельності.

2 Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення:

- 2.1 Калькулятор.
- 2.2 Закон України „ Про оподаткування прибутку підприємств” від 29 грудня 1994 року. № 334-94 – ВР. У ред. Закон України від 22 травня 1997 року № 283-97 – ВР зі змінами та доповненнями.

3 Теоретичні відомості

Прибуток — це грошове вираження між вартістю реалізованої продукції і витратами на її виробництво

В умовах ринкової економіки він є узагальнюючим показником фінансових результатів господарської діяльності підприємств, метою їхньої діяльності.

Розрізняють прибуток обліковий (бухгалтерський), економічний і нормальний (рис. 72).

Обліковий (бухгалтерський) прибуток — це різниця між ціною реалізованої продукції і витратами на її виробництво

Нормальний прибуток — це винагорода за підприємницьку діяльність, складова витрат виробництва.

Економічний прибуток — це різниця між обліковим і нормальним прибутком.

Головним критерієм визначення реальної прибутковості підприємств вважають величину економічного прибутку. Вона показує, наскільки обліковий прибуток перевищує нормальний:

$$ЕП = ОП - НП,$$

де ЕП, ОП, НП — відповідно економічний, обліковий і нормальний прибуток.

Отже, економічний прибуток виникає тоді, коли загальна виручка перевищує всі зовнішні та внутрішні витрати. До складу останніх входить нормальний прибуток на капітал у вигляді відсотка. Прагнення отримати якомога більший прибуток стимулює підприємців ефективніше використовувати економічні ресурси, знижувати витрати, впроваджувати досягнення науково-технічного прогресу, освоювати нові виробництва.

4Хід роботи :

4.1 Розрахунок прибутку від операційної діяльності.

4.2 Розрахунок прибутку від звичайної діяльності до оподаткування.

4.3 Розрахунок показників рентабельності.

Задача1

Відомі наступні данні про роботу підприємства у звітному році: випущено продукції на суму 240 тис. грн. загальна собівартість 182тис. грн. залишки готової продукції на складах на початок року становили 20тис. грн., а на кінець року зменшилися на 9%. Протягом року було реалізовано продукції підсобного господарства на суму 18 тис. грн.. За умов собівартості 15 тис. 800грн. одержано грошових коштів у вигляді сплачених штрафів за порушення договірної дисципліни на суму 3800 грн.. Мали місце збитки від інших поза реалізованих операцій на суму 3950 грн., погашено проценти за банківський кредит у сумі 2200 грн., погашено заборгованість за енергоносії у сумі 8300грн., прибуток оподаткуванню оподаткувався за ставкою 25 % . Визначити величину споживання і фондонагромадження підприємства якщо воно формується у співвідношенні 3:1.

Задача 2

Розрахувати показники рентабельності за даними таблиці.

Вихідні дані для розрахунків.

Показник Виріб	Річний обсяг реалізації, тонн	Повна собівартість виробу, грн.	Відпускна ціна, грн..	Вага виробу, кг.
А	70	0,63	0,75	0,90
Б	62	0,49	0,55	1
В	35	0,43	0,50	0,50
Г	10	0,23	0,30	0,20

Середньо річна вартість річних фондів 145 тис. грн. Оборотніх коштів 25500

5 Висновок.

6 Контрольні питання

- 6.1 Сутність прибутку підприємства та його види.
- 6.2 Наведіть загальну –прийняту практику використання прибутку підприємства.
- 6.3 Чи аналогічні поняття „ефективність”, „прибутковість”, „дохідність”.
- 6.4 Фактори які впливають на формування величини прибутку підприємства.

Інструкція

для виконання практичної роботи № _____

Тема: Визначення витрат на 1 грн. товарної продукції.

1 Мета:

- 1.1 Охарактеризувати алгоритм визначення витрат на 1 грн. товарної продукції.

2 Матеріально-технічне та навчально методичне забезпечення:

- 2.1 Калькулятор
- 2.2 Статистичний щорічник України

3 Теоретичні відомості

Товарна продукція — продукція підприємства, призначена до реалізації, вироблена за певний період та виражена у грошовому еквіваленті.

До складу товарної продукції промислових підприємств включається вартість готових виробів, вироблених як із власного матеріалу, так і з матеріалу замовника, прийнятих ВТК, зданих на склад та призначених для реалізації; вартість напівфабрикатів власного виробництва, що відпускаються на сторону, і вартість робіт промислового характеру, які виконуються за замовленнями сторонніх організацій і для власних непромислових потреб.

4 Хід роботи:

Задача 1

У звітному році собівартість товарної продукції складала 450 200 грн., витрати на 1 грн. продукції становить 0,89 грн. в плановому році. Витрати на 1 грн. товарної продукції встановлені в розмірі 0,85 грн., обсяг виробництва продукції збільшився на 5%. Визначити собівартість товарної продукції планового року.

Задача 2

Розрахувати відсоток знижки витрат на виробництво продукції, якщо відомо що виробнича програма підприємства становить 500 виробів А, 720 виробів Б, собівартість яких відповідно дорівнює 85 і 160 грн. за штуку.

Планом на наступний рік передбачено збільшити випуск продукції: А на 20%, Б на 40%, оптова ціна продукції А 110 грн., Б 200 грн.

5 Висновок.

6 Контрольні питання:

- 6.1 Визначити поняття собівартості
- 6.2 Обґрунтувати розрахунок витрат на 1грн. товарної і реалізованої продукції
- 6.3 Проаналізувати на скільки є важливим рівень витрат на 1грн. продукції, що характеризує собівартість.

Інструкція

для виконання практичної роботи № _____

Тема: Розрахунок заробітної плати при різних формах оплати праці

1 Мета: Навчити розраховувати заробітну плату бригади ремонтників.

2 Матеріально-технічне та навчально методичне забезпечення:

- 2.1 Калькулятор
- 2.2 Інформаційна таблиця

3 Теоретичні відомості

Заробітна плата - це винагорода, розрахована, як правило, у грошовому вимірі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства.

Структура зарплати складається з наступних її видів:

— основна з/п - це винагорода за виконану роботу, згідно з встановленими нормами праці. Вона встановлюється у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників та посадових окладів для службовців.

— додаткова з/п - це винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці. Вона включає доплати, надбавки, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством; премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій.

— інші компенсаційні та заохочувальні виплати - це виплати у формі винагород за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами та положеннями, компенсаційні та інші грошові й матеріальні виплати, які не передбачено актами діючого законодавства, або які проводяться понад встановлені такими актами норми.

Форми і системи оплати праці – це перелік певних понять і правил, за допомогою яких устанавлюється залежність оплати праці від фактичних результатів (витрат) праці. Вимірники витрат праці – кількість виготовленої продукції або кількість відпрацьованого часу, термін виконання робіт.

Можна виділити дві основні форми оплати праці:

- погодинна – це оплата праці за відпрацьований час (тобто кількість праці визначається відпрацьованим часом)

- відрядна – це оплата праці за кількість виготовленої продукції, виконаних робіт чи наданих послуг (тобто кількість праці визначається кількістю і якістю виготовленої продукції чи виконаної роботи).

Вказані форми мають свої різновиди. Так при погодинній оплаті праці виділяють просту погодинну і погодинно-преміальну форми оплати праці. Проста погодинна форма оплати праці ставить оплату праці у залежність від кількості відпрацьованого часу і кваліфікації працівника. Погодинно-преміальна — до посадових окладів або ставок за одиницю часу роботи додають надбавки (премії) за досягнення певних якісних і кількісних показників.

В свою чергу відрядна форма оплати праці має наступні різновиди: пряма відрядна, відрядно-прогресивна, відрядно-преміальна, акордна, опосередковано відрядна. Розглянемо найбільш поширені з них.

При прямій відрядній формі оплати праці основу оплати становить відрядна розцінка, котра визначається діленням годинної ставки, що відповідає розряду конкретної роботи, на годинну норму виробітку (або множенням цієї ставки на норму часу).

Відрядно-прогресивна форма передбачає збільшення відрядної розцінки зі збільшенням виробництва продукції, виконанням робіт чи наданням послуг протягом встановленого робочого дня, зміни.

За відрядно-преміальною формою робітнику-відряднику здійснюють виплату, крім заробітку за відрядними розцінками, премії за перевиконання кількісних та якісних показників.

4 Хід роботи:

4.1 Розрахунок основної та додаткової заробітної плати.

Задача 1

Бригада складається з п'яти робітників. Місячний бригадний заробіток становив 5500 грн; при цьому робітник I розряду відпрацював 150 нормо-годин; II розряду — 145 нормо-годин і IV розряду — 150 нормо-годин; два робітники III розряду — по 170 нормо-годин кожен. Робітники III розряду працюють у шкідливих умовах праці.

Обчислити місячний заробіток кожного члена бригади.

Задача 2

Бригада робітників малого підприємства збрала прилад для встановлення стінних блоків, який був проданий за 350 тис. грн. Матеріальні затрати становили 5 % від ціни продажу. Прибуток малого підприємства — 25 % від фонду оплати праці. Всі нарахування на заробітну плату — 52 % від прибутку.

Обчислити фонд заробітної плати бригади.

5 Висновок.

6 Контролі питання:

6.1 Визначити поняття заробітна плата

6.2 Обґрунтувати розрахунок заробітної плати бригади.

Інструкція

для виконання практичної роботи № _____

Тема: Планування зниження собівартості продукції.

1 Мета:

1.1 Навчитись розрізняти категорії "собівартості", та „витрати”

1.2 Розрахувати зниження собівартості

2 Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення:

2.1 Калькулятор

2.2 Типове положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції.

3 Теоретичні відомості:

Показнику собівартості продукції належить одне з провідних місць в економічному механізмі господарювання. Від рівня собівартості залежить прибуток, рівень цін, рентабельність та інші показники.

Собівартість продукції (робіт, послуг) є одним із найважливіших показників роботи кожного підприємства чи організації, так як вона характеризує всі сторони його (її) діяльності. В собівартості продукції втілені всі затрати на виробництво і реалізацію продукції, тому вона показує наскільки ефективно

на підприємстві використовуються всі види ресурсів. Крім того, собівартість продукції характеризує результати виробничої, господарської і комерційної діяльності підприємства.

Собівартість продукції (робіт, послуг) - це виражені у грошовій формі витрати, пов'язані з підготовкою, організацією, веденням виробництва та реалізацією продукції (виконання робіт, надання послуг). Собівартість продукції (робіт, послуг) підприємства складається з витрат природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних засобів, трудових ресурсів, а також інших витрат.

Собівартість — один з найважливіших показників діяльності підприємства, оскільки він:

— комплексно характеризує рівень витрат усіх наявних ресурсів підприємства, а відтак, і рівень техніки, технології та організації виробництва;

- є базою для оцінки економічної ефективності виробництва;

— є базою для встановлення цін на продукцію (роботи, послуги);

- є базою для визначення прибутку підприємства. Собівартість продукції є якісним показником, в якому концентровано відображаються результати господарської діяльності організації, її досягнення і резерви. Чим нижча собівартість продукції, тим більшою є економія праці, краще використовуються основні фонди, матеріали, паливо, тим дешевше виробництво продукції обходиться як підприємству, так і суспільству в цілому.

4 Хід роботи:

4.1 Розрахунок процесу зниження собівартості та отриману економію під впливом певних факторів.

4.2 Розрахунок зниження собівартості індексним методом.

Задача 1

За звітними даними встановлена економія матеріалів за рахунок зниження норм на 8%, за рахунок зниження цін на 3%. За звітом продукції складають 120600 грн. витрати сировини для матеріалів 80800 грн. Визначте вплив визначених факторів на собівартість продукції.

Задача 2

Собівартість товарної продукції підприємства в даному періоді складала 380500 грн. У звітному періоді підвищилась продуктивність праці на 6% та середня продуктивність праці на 4% за незмінних продуктивних витрат. Питома вага оплати праці собівартості продукції встановлюють 23%, постійних витрат 20%. Визначте процес зниження собівартості на отриману економію слід вказаних факторів.

5 Висновок.

6 Контрольні питання:

- 6.1 Спрогнозувати собівартість нових виробів на етапі їх проектування.
- 6.2 Обґрунтувати вибір стратегії зниження поточних витрат.
- 6.3 Обґрунтувати доцільність використання певного методу прогнозування собівартості продукції.

Інструкція для виконання практичних робіт № _____

Тема: Розрахунок оптової та вільно відпускної ціни.

1 Мета:

- 1.1 Визначити поняття ціна, як класифікують ціни на продукцію.
- 1.2 Навчитись встановлювати ціни на продукцію.
- 1.3 Проаналізувати за яких умов доречно застосовувати той чи інший метод ціноутворення.
- 1.4 Ознайомитись з правилами інкотермс.

2 Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення:

- 2.1 Калькулятор.
- 2.2 Закон України «Про ціни та ціноутворення» від 3 грудня 1990 року. №507-12
- 2.3 Постанова кабінету міністрів України «про встановлення повноважень органів виконавчої влади, і виконавчих органів місцевих рад відносно регулювання цін (тарифів)»

3 Теоретичні відомості:

Усі чинні в економіці ціни взаємозалежні й утворюють єдину систему, що перебуває в постійному русі під впливом безлічі ринкових чинників. Ця система складається з окремих блоків взаємозалежних і взаємодіючих цін. Найбільш важливими й основними блоками єдиної системи цін є:

оптові ціни;

закупівельні ціни;

роздрібні ціни.

Основні блоки цін у свою чергу містять у собі ряд підблоків. Так, блок оптових цін поділяється на два підблоки — оптові (відпускні) ціни підприємства й оптові ціни промисловості. В основі взаємозв'язку всіх цін, що утворюють єдину систему, лежить принцип «сполучених посудин»: зміна цін в одному з основних блоків даної системи досить швидко передається «ланцюжком» в усі інші блоки цін.

Провідну й визначальну роль у всій системі цін відіграють ціни на продукцію базових галузей промисловості. До них належать паливно-енергетичні галузі (вугільна, нафтова, газова, електроенергетика), а також галузі металургії. Так,

зміна цін на енергоносії знаходить швидке відображення в рівні цін усіх без винятку галузей економіки. Великий вплив на ціни в галузях легкої і харчової промисловості справляє динаміка закупівельних цін на продукцію галузей сільського господарства.

Різні блоки цін, що входять у систему цін, мають не тільки прямий, а й зворотний зв'язок. Наприклад, підвищення цін у паливному комплексі через певний час повертається в ці галузі у вигляді подорожчання матеріально-технічних ресурсів (машин, устаткування, електроенергії тощо), що споживаються ними.

В умовах адміністративної економіки підвищення цін у названих галузях часто блокувалося за допомогою фінансової системи шляхом надання дотацій галузям, що споживають енергоносії (сільське господарство, галузі, що виробляють споживчі товари та деякі інші). В умовах переходу до ринку дотацій у таких широких масштабах, як колись, бути не може, тому що це привело б до штучного перекручування структури й динаміки цін, матеріально-речовинних і вартісних пропорцій у багатьох галузях економіки, що суперечить самій суті ринкових відносин. Скасування масових дотацій значно підсилило взаємозалежність усіх видів цін, що входять у єдину систему, зробило її більш гнучкою та динамічною, більш адекватною вимогам ринку.

4 Хід роботи:

4.1 Розрахунок вільної підпускнуої ціни з ПДВ.

4.2 Розрахунок роздрібної ціни.

4.3 Розрахунок гуртової ціни.

Завдання 1

Калькуляція собівартості одиниці продукції підприємства подана в таблиці 1

Статті калькуляції	Сума, грн
Вартість основних та допоміжних матеріалів.(за мінусом зворотніх відходів)	93,60
Куповані напівфабрикати	73,50
Паливо і енергія на технологічні цілі	58,20
Заробітна плата основних виробничих робітників	29,50
Заробітна плата допоміжних виробничих робітників	2,30
Відрахування на соціальні заходи	3,10
Загальновиробничі витрати	76,90
Адміністративні витрати	83,80
Інші виробничі витрати	0,80

Витрати на збут	5,30
Повна собівартість	377

Рівень рентабельності заплановано в розмірі 18%. Обчислити вільну відпускну ціну з ПДВ та суму ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету.

Завдання 2

Пальто з натурального хутра має собівартість 3000 грн., рівень рентабельності 33%. Надбавка за високу якість і відповідальність міжнародними стандартами 15%. Ставка акцизного збору-12%, довільна відпускної ціни з ПДВ. Розрахувати роздрібну ціну пальто.

Завдання 3

Визначити прибуток виробника від продажу одиниці, якщо його повна собівартість 5,70 грн. Регульована роздрібна ціна виробу, з ПДВ, 10 грн., порівняльна знижка-5%, ставка акцизного збору-16%.

5 Висновок

6 Контрольні запитання:

- 6.1 Які методи використовуються при плануванні ціни на продукцію?
- 6.2 Які чинники впливають на утворення ціни?
- 6.3 Від чого залежить вибір методу ціноутворення?

Література:

- 1) Ковальчук І. В. «Економіка підприємства»: навчальний посібник 2008
Вища освіта ХХ століття
- 2) Сідук В. А., Пономарьова Ю. В. «Економіка підприємства»
Навчальний посібник. Центр навчальної літератури 2006.

Інструкція для виконання практичної роботи №_____

Тема: Аналіз економічної ефективності впровадження нової техніки

1. Мета:

- 1.1. Навчитися розрізняти категорії, інноваційний процес, інноваційний прогрес;
- 1.2. Розрахувати економічні показники впровадження нових технологій.

2. Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення:

- 2.1. Калькулятори;
- 2.2. Закон України про інноваційну діяльність, від 4 липня 2002 р. №40-б.

3. Теоретичні відомості:

Підприємства для своєї діяльності окрім матеріальних ресурсів (основні й оборотні фонди) використовують ресурси, що не мають матеріальної форми – нематеріальні активи.

Нематеріальний актив - це немонетарний актив, що не має матеріальної форми, може бути ідентифікований (відокремлений від підприємства) і утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам

4. Хід роботи:

4.1. Розрахувати ефект від розроблення і використання нової технології;

4.2. Розрахувати ефективність організаційних нововведень.

Завдання №1

Проектний інститут працює розробленням технологічного процесу (потокової лінії) з переробки сільськогосподарської сировини. Вартість проектних робіт становить 64000 грн., які мають бути освоєні протягом 2-х років: 44000 грн. - першого року і 20000 грн. - другого року. Заготовлення технічних засобів триватиме рік. Вартість обладнання – 70000 грн., а монтажу – 24000 грн., який також повинен бути виконаний протягом року. Освоєння проектного технологічного процесу дасть змогу переробляти щорічно 1000 тонн сировини і виробляти 200000 умовної продукції за ціною 2 грн. 10 коп. за штуку. Собівартість продукції. Капіталовкладення становлять становлять 1100 грн. щорічно, термін експлуатації потокової лінії – 5 років.

Обчисліть народногосподарських ефект від розроблення та використання нової технології у переробній галузі.

Завдання №2

Встановіть величину комерційного ефекту у виробника і споживача нової формувальної машини, якщо витрати на її виробництво становлять 5250 грн.. Рентабельність виробництва – 42%, ставка податку на прибуток – 30%. Використання машини дає можливість довести потужність цеху до 30000 шт./рік.. Ціна виробу – 1,70 грн., а собівартість – 1,02 грн.. Супутні капіталовкладення складають 500 грн. щорічно. Термін експлуатації машини – 4 роки.

5. Висновки.

6. Контрольні питання:

6.1. Дати визначення поняттю інновацій.

6.2. Які існують типи інновацій?

6.3. Які є джерела фінансової підтримки інноваційної діяльності?

Література:

- 3) Ковальчук І. В. «Економіка підприємства»: навчальний посібник 2008
Вища освіта ХХ століття
- 4) Сідук В. А., Пономарьова Ю. В. «Економіка підприємства»
Навчальний посібник. Центр навчальної літератури 2006.

